

OPONENTNÍ POSUDEK
na disertační práci

Ing. arch. MIRJANA PETRIK
Fakulta architektury ČVUT v Praze

T É M A

DĚTI A MĚSTO: VEŘEJNÝ PROSTOR MĚSTA S OHLEDEM NA DĚTI A MLÁDEŽ

Aktuálnost tématu

Téma, kterému se Mirjana Petrik ve své disertační práci věnuje, považuji za velice aktuální, a to hned z několika pohledů. V první řadě je třeba přijmout fakt, že rozhodování o kvalitě tvorby města a schopnost komplexního pojetí této tvorby, tedy včetně akcentu na veřejný prostor, se systémově přenechala politikům a úředníkům, kteří jsou v požadované odbornosti nedostateční. A tuto neodbornost pak eskaluje i fakt, že většina měst nedokáže překročit stín zákona o zadávání veřejných zakázek, zejména to, že územní plány i územní studie i vlastní architektonické návrhy jsou zadávány na nejnižší cenu. Tuto práci vnímám jako most mezi architekturou prostoru a tvorbou prostředí užitého, soudobého. Spojovatelem mezi filozofií města a kreativitou architekta. Je tedy důležité, aby problematika v celé šíři nastavené disertační práci (od vývoje dítěte a jeho potřeb, přes posouzení životního stylu, insularizaci až participaci) byla nesena právě schopným architektem, supervizorem.

Druhým významným faktem, který při hodnocení aktuálnosti práce paní Mirjany Petrik je nutno přijmout a v čem tuto práci hodnotit jako strategickou a pro budoucnost našich měst zásadní, je fakt totální absence filozofie, estetiky a sociálních interakcí v urbánním prostoru. Jde o soudobou neschopnost společnosti využít znalosti vývoje společnosti a současně přijímat novodobé výzvy a na ně reagovat změnou tvorby prostředí. Jedná se především o ztrátu identity, o ztrátu víry i ztrátu zájmu o krásu, umění či zájem o člověka hmotného, reálně žijícího. Přitom pochopit člověka a jeho potřeby (viz. Kapitola 3), navázat na staletím prověřené a umět vytvořit nové prostředí, interakční (ve vzájemném napětí) veřejný prostor pro děti všech věkových kategorií je výzva, která má i díky předložené práci

Mirjany Petrik možnost vrátit lidem lidství a městům jejich užitnost, krásu i ekonomickou stabilitu.

Tato práce odkrývá jeden obrovský deficit plánování měst, a to plánování města pro lidi, pro uživatele tohoto města, a zejména pro děti. Je nutné přijmout i citlivost právě těchto mladých lidí, a to ne v jejím emočním projevu, ale zejména v její sensorice. Ve schopnosti cítit. Cítit ještě pravdu a spravedlivost, cítit rovnováhu a vyváženost. Přijímat prostředí jako prostor ne fixovaný, ale prostor pro fantazii a tvorbu.

Paní Mirjana Petrik v této práci přichází s řešením, která dokáží zaujmout mladé lidi a vytvořit již zmíněné interakční vazby. Jedná se o napětí mezi uživatelem a prostředím. Jedná se o napětí, které popisuje profesorka Anna Hogenová či Viktor Frankl, jako napětí bytostného tázání a toto napětí, tento pocit dokáže mladé lidi zaujmout, naučit a posílit. Tento pocit daleko více zprostředkovává například zábradlí před školou, které školáci přelézají, než jakékoliv standardizované hřiště EU. Proto najdete rozhodně více dětí přelézat a chodit po zábradlí než si hrát na barevném hřišti. A tento fakt paní Mirjana Petrik touto prací odhaluje a přináší do architektury a následně do veřejného prostoru.

Posledním faktem aktuálnosti práce, která vstupuje prací Mirjany Petrik do veřejného prostoru, je fakt zdravotního stavu a životního stylu mladých lidí. Tím není myšleno snaha vrátit děti na klepače či do lesa na houby. Potřeby mladých lidí celkem jednoznačně tato práce vystihuje, ale zároveň velice kvalitně popisuje, že mladí mají potřeby stejné jako před 50 lety. Bohužel způsob interakce potřeby a prostředí se změnil a my musíme na tento fakt reagovat.

Prostředí, ve kterém se mladí lidé pohybují a které vyžadují je možná více virtuální, ale na druhé straně citlivost ke globálním otázkám je daleko větší. Témata jako klimatické změny, odpady a jejich třídění, životní styl jsou témata, která mladé lidi zajímají daleko více než generace předchozí a jsou schopni je rozeznat a věnovat jim značnou pozornost. Tato témata společně s možností rozvíjet diskuze, setkat se v prostředí, které bude tyto potřeby respektovat, to je výzva, která stojí před současnými architekty, pokud má jejich práce rozvíjet města.

Proto je práce Mirjany Petrik dle mého názoru natolik aktuální, že již pouhá diskuze o tomto tématu přináší změnu v náhledu na samotnou strukturu měst a jeho plánování. A zároveň její význam nejsme schopni v tuto chvíli dostatečně ocenit.

Rozhodně toho nejsme schopni my politici, společnost či jednotliví hráči tvorby města. Je nutné přivést toto téma do diskuzí ve všech segmentech města a hledat ty správné otázky.

Z tohoto důvodu se také domnívám, že není správné vyvozovat kvalitu této práce jinak než jako zásadní a nutnou zkušenost a jako výzvu. Výzvu, která jednak přináší otazníky do naší práce v podobě úvah o návratu k filozofii, sociální architektuře, ale i vykřičníky, při kterých si uvědomujeme, že současné projekty nepřinášejí vyšší hodnoty a nepřivádějí uživatele do veřejného prostoru. Že „my self“ architektura může přinést zážitek, ale ne vždy dokáže zprostředkovat užitek.

Zjednodušeně řečeno je třeba na téma nahlížet nejen z pohledu architektonického, ale zároveň ze sociálního, filosofického, a současně legislativního, politického, právního a v neposlední řadě i ekonomického (viz. Kapitola závěrů ze zahraniční praxe)

Pozitiva i negativa

Jako nestandardní v rámci celé disertační práce vnímám zejména výjimečný přístup k ověření teorií a kvalitní nastavení metodik i parametrů pro praktický výzkum, který byl aplikovaný na Praze 3. Praktický výzkum takového rozsahu se zapojením obyvatel nevnímám jako běžný v doktorandském studiu. Zároveň je zásadní pro další diskuzi a zapojení mladých lidí do tvorby města.

Pokud jsem v úvodu hodnocení hovořil o tom, že zásadní na celé práci hodnotím zejména možnost propojení architektury a sociálního prostředí města s tím, že přidanou hodnotou tohoto jevu je zapojení mladých lidí do veřejného prostoru a tím jejich fyzickou aktivaci do „město tvorby“, jejíž výsledkem bude na jedné straně identifikace se s místem kde žijí, posílení sounáležitosti a alespoň částečná tvorba zdravého patriotismu, pak právě ověření této teorie rozsáhlým praktickým výzkumem je v tuto chvíli nezbytným avšak podstatným potvrzením této teorie. A tuto část paní Mirjana Petrik zvládla excelentně. A pokud v kontextu tohoto výzkumu je přidána i zkušenost z měst jako je Freiburg či Rotterdam jde o komplexní ověření teorie.

Pokud bych vůbec vnímal nějaký prostor pro doplnění práce Mirjany Petrik, pak snad právě zde, při předkládání zkušeností z jiných měst v zahraničí. Tato města právě tím, že prošla mnohaletou zkušeností, mají možnost více hovořit o této cestě

k cíli a tu bych uvítal více zmapovat. Zařadil bych zde více informací od samospráv, rozhovorů a osobních zkušeností se změnou veřejného prostoru, sociálního klimatu města i příklady s čím musela města bojovat, než se k takto prezentovanému výsledku dostala.

Význam práce pro další vědecký vývoj a praxi

Význam práce lze vidět v podpoře diskuze, jakým způsobem vrátit lidi do veřejného prostoru. Je ale otázkou, jak bude s výsledky práce dále zacházeno. Je totiž důležité vnímat, že problémy které se touto prací odkrývají nelze řešit odtrženě, izolovaně pouze v rovině architektury prostoru. Jde o komplexní úlohy, které je nutné rozvíjet v souběhu s kvalitní participací, se strategií deklarovanou municipalitou.

Nicméně je zásadní, aby se tyto poznatky dostávaly více a více do tradičního projevu architektonické tvorby. A nejen ty, ale i filozofie, sociální architektura, sociální antropologie dostávali více do odborných diskuzí a výuky, aby tyto aspekty dokázali zaklepat na dveře České komory architektů a našli tam větší prostor pro podporu a propagaci.

Města a tedy municipalita dokázala zareagovat na výzvy ČKA v podobě zřizování pozic městských architektů a právě municipalita zde opět strhává pomyslný jazýček měření úspěšnosti projektu na jednu či druhou stranu. A kruh se uzavírá, neboť v prvním odstavci tohoto posudku jsem hodnotil právě ono riziko plynoucí z neodbornosti politiků a neuvědomělosti úředníků. A pokud se zde v této práci hovoří o prostředí města o mateřských a základních školách, o přístupu k dětem pak je nutné současně říci, že všechny tyto atributy leží v rukách municipalit a zejména na nich a jejich osvěcenosti závisí, jak budou naše města vypadat a jak budou aktivovány myšlenky a projekty jako je práce Mirjany Petrik do života naší společnosti.

Přeji tímto této práci mnoho štěstí při aplikaci do prostředí české konzervativní společnosti.

V Jihlavě 17. 5. 2019

Ing. Vít Zeman

